

CHRYŚCIJAŃSKAJA DUMKA

BIELARUSKI CASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC: 1, 10 i 20.

№ 9 (193)

Vilnia, 10 sakavika 1939 h. — Wilno, 10 marca 1939 r.

Hod XII

Habemus Papam!

Papa Pius XII

U čacvier 2 sakavika 1939 h. Kolehija Kardynałaŭ vybrata papu i ab vybarach abviešćta tradycyjnymi słavami: „HABEMUS PAPAM”.

Papam vybrany kardynał Aŭhien Pačelli, jak i pryniaŭ imia słaŭnych svaich papiarednikaŭ — PIUSA XII.

Śv. Ajciec Pius XII pašla zakančeńnia vybaraŭ skazaŭ praz radyjo karotkuju pramovu, u jakoj zaklikaje ŭsie narody i ŭsich ludziej śvieto da miru, jak i pavinien apiracca na spraviadliwašć, lubovi i paradku. Svoj zaklik śv. Ajciec zakončyŭ apostalskim bahasławienstvam dla celaha śvieto.

Karotki žyćciapis Papy Piusa XII

Aŭhien Pačelli radziŭsia 2 sakavika 1876 h. u Rymie. Pašviačany na ksiandza 2 krasavika 1899 h. Ad 1901 h. pracuje ŭ sekretaryjacie Apostalskaj Stalicy, prafesar dyplomacyi Akademii Nobili Ecclesiastici, sakratar Kamisii koodyfikacyi kananičnaha prava, nuncyj Apostalskaj Stalicy ŭ Niamieččynie i sakrator stanu pry papie Piusu XI.

Śv. Ajciec Pius XII svabodna ŭładaje mnohimi eŭrapejskimi jazykami.

Ab supracoŭnictvie z „Str. Ludowym”

Polskija ludoŭcy („Polskie Stronnictwo Ludowe”) pravodziać svaju palityčnuju pracu nia tolki siarod nasielnictva polskaha, ale robiać heta tak-ža i siarod biełaruskaha. Dziejecca heta ŭ Horadzienščynie, asabliva ŭ pavietach: sakolskim, biełastockim, vaŭkavyskim, słonimskim. Mnohija Biełarusy, asabliva niašviedamyja, abo mała šviedamyja nacyjanalna, zapisvajucca ŭ hetuju partyju, jak tuju, katoraja najbližej staić da ich sialanskich intaresaŭ. Da taho-ž hetaja partyja apazycyjnaja da ŭradu, a hetkija partyi zvyčajna masam najboľš i padabajucca.

Ale nia tolki niašviedamyja i

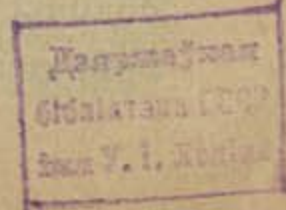
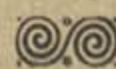
mała šviedamyja Biełarusy ŭciahvajucca ŭ hetuju polskuju partyju. Chinucca da jaje časta tak-ža i susim šviedamyja Biełarusy, a heta zatym, što biełaruskija palityčnyja partyi siańnia nia ŭsiudy dachodziać i što prahrama polskich ludoŭcaŭ u svajej socyjalnaj asabliva častcy niamala čaho maje supolnaha i z intaresami biełaruskaha sialanstva. Mnohija adnak šviedamyja Biełarusy sialanie i viaskovyja sialanskija biełaruskija dziejačy majuć sumnivy, jak sapraŭdy adniešćisia da polskaha „Stronnictwa Ludowego” i časta zvaračvajucca da nas z zapytańniem i radaŭ.

Voš-ža nam zdajecca, što ŭ

ciapierašnich našych varunkach niamama inšaha vychadu, jak ustupać u hetuju polskuju partyju i tam baranić svaich pravoŭ. Voš-ža kali ŭvažajem za mahčymaje Biełarusam siańnia ŭstupać u polskuju palityčnuju partyju, dyk uvažajem heta mahčymym na nastupnych varunkach: 1. kab polskija ludoŭcy pryznavali biełaruski narod i jaho nacyjanalnyja, socyjalnyja i palityčnyja pravy i kab ab hetym pisali ŭ svaich polskich hazetach, 2. kab pryznali patrebu biełaruskaj dla Biełarusy školy i kab dapamahali Biełarusam zdabyć jaje i 3. kab vydavali biełaruskiju hazetu dzieła pašyrańnia jaje siarod Biełarusy, siabroŭ „Stronnictwa Ludowego”.

Viedama, hetaja varunki nadta-ž maleńkija i skromnieńkija, treba było-b šmat čaho inšaha damahacca ad polskich ludoŭcaŭ, ale na pačatak chopić i hetaha, rešta pryjdzie pašla, u mieru taho, jak hetaje supracoŭnictva polskaha i biełaruskaha sialanstva budzie raživacca.

Pry hetym zaznačajem, što kožny šviedamy Biełarus, kali jon uvažaje za potrebnaje naležać da polskaj ludovaj partyi, moža heta rabić tolki prynamsi z hetymi varunkami, bo inakš zamiest karyšć budzie tolki škoda. Zaŭsiudy i ŭsiudy Biełarus pavinien zachavać svaju čaławiečuju i nacyjanalnuju hodnašć, — inakš jon budzie siabie panižać i rabić sabie škodu, a kamu inšamu karyšć.

Da spravy chryścijanskaha korporacyjanizmu

Spačatku minula hođu Hramadzka Rada (Rada Společna) pry Prymasie Polšchy vystupila z deklaracyjaj u spravie ziamielnaj ulasnaści. Ciapier hetaja Rada ŭžnoŭ vystupaje. Hetym razam u spravie padzielu ŭlasnaści (uwłaszczenia) švietu pracy. Deklaracyja heta była apublikavana ŭ pieršych dñiach studnia 1939 h. Asnaŭnyja tezy hetaj deklaracyi takija:

a) Dziela stvareńnia varunkaŭ padzielu ŭlasnaści najemnych pracuŭnikoŭ, treba ŭ pieršuju čarhu... ŭspamahać... arhanizavańnie samadzielnich ramiešnickich varštataŭ i ražvićcio drobnaha handlu.

b) Ražvićcio drobnaha promyślu, ramiasla i handlu strymlyvajecca konkurencyjaj vialikich vytvorčych padpryjemstvaŭ. Kab pa-bolšyc drobnuju vytvorčać i pavialičyc jejnuju zyskoŭnaść, treba ŭ hetaj halinie ražvivać arhanizacyju kooperatyŭnuju—handlovuju i kredyťovuju.—Dalej, deklaracyja staić na stanoviščy patreby zreformavańnia hramadzkich abiešpiačeńniaŭ, katoryja „pavinny iści ŭ kirunku źviazańnia hetaj instytutcy z samaŭradam sarhanizavanych fachaŭ,“ arhanizacyjaj korporacyjnaj, jakaja i pryniala-b na siabie funkcyi abiešpiačalniaŭ.

Treba viedać, što korporacyjanizm—teoryja nia novaja. Korporacyjny ład znali ludzi ŭžo ŭ siarednich viakoch. Tady paasobnyja fachi (kraŭcy, stalary i inš.) u ramach hramadzkich klasaŭ tvaryli samadzielnaja aŭtanomnyja

sajuzy, zadačaj jakich było daha-varyvacca nia tolki ŭ spravach haspadarskich, fachovych, ale i ŭ ahulna-ludzkich. Asablivaž tahačasnyja korporacyi staralisia:

1. Kab miž ichnimi siabrami nia było „dzikoj“ konkurencyi i tamu kožny varštat mieŭ prydzieleny sabie „kontynhient“, bolš jako-ha nia šmieŭ vyrablać tavaru na rynek;

2. Kab tavar byŭ dobraj jakaści i nie pradavaŭsia nižej ustanoulenaj cany;

3. Kab varštat pracavaŭ niaŭ-pynna;

4. Kab siabra korporacyi za svaju pracu mieŭ naležnuju zaplatu;

5. Kab planova vialosia navučańnie i fachovaje davučyvańnie;

6. Kab usie siabry korporacyi supolna brali ŭdzieł u žyćci relihijnym i samaŭradavym (u haradach).

Apošni punkt pakazvaje, što siaredniaviečny korporacyjanizm abyjmaŭ tolki miesta, na siało jon nie dastaŭsia. Sialanie praŭna i faktyčna byli niavolnymi. Važnaj staranoj henaha „staroha“ korporacyjanizmu było toje, što jak paasobnyja siabry jahonyja, tak i celyja korporacyi u ŭzajemadnosinach miž saboj i navat z siabrami niearhanizavanyimi kiravalisia moralnymi nakazami kaścioła. Supracouŭnictva-ž z haradzkim samaŭradam ražvivala ŭ sarhanizavanych vielmi cennuju rysu miasco-

vaha patryjatyizmu. Cennym heta było asabliva na vypadak vajennaj abarony i—treba dumać—było pačatkam šviedamaści nacyjanal-naj.

Nadychodziła adnak para rań-niaha kapitalizmu, jaki nie pryz-naŭaŭ nijakich moralnych ramak dla zysku, konkurencyi, jakaści tavaru i h. d., a hetym samym razburyŭaŭ uvieš korporacyjny ład. Da hetaha pryjšlo jašče addzialeń-nie kupcoŭ, jak bolš ruchavaha elementu, ad ramiešnikaŭ, jakija chutčej žyŭvajecca z miescam. A pašla pajšoŭ razŭal dašy: z ramiešnikam kankuravaŭ varštat, z varštatom—fabryka. Pry hetym ŭžo tak uciorlasia, što macniejšy naciskaŭ i navat niščyŭ slabiejšaha. Hetak pamału, ale systematyčna upadaŭ ład korporacyjny, a nara-džalisia kartelli.

Kažuč adnak, što „historyja paŭtarajecca“. Dumki korporacyjanizmu adžyli pad kaniec minu-łaha 19-ha stahodździa i dahetul dalej ražvivajecca. Z tych prajavaŭ, što pakazalisia dahetul, možna vyrazna adrožnić dva asobnyja typy novaha korporacyjanizmu: niamiecki i italjanski. Treci pra-jekt apirajecca na papieskaj en-cyklicy (pasłaŭni) „Quadragesimo anno“. Probavali jaje zastasavać u Aŭstryi. Vonkavyja čyŭniki pie-rapynili hetu probu. Uspomnienaja vyšej deklaracyja Hramadzka Rady pry Prymasie Polšchy faktyčna apirajecca na hetaj-ža encyklicy papieskaj.

B. B

АД. СТАНКЕВИЧ

ХРЫСЬЦІЯНСТВА І БЕЛАРУСКІ НАРОД

(У 950-ыя ўгодкі Хросту Беларусі: 988/9—1938/9)

У ст. XI—XII уся беларуская зямля была пакрыта хрысьціянскімі сьвятынямі, а так-жа і манастырамі, з якіх выходзілі сьвятыя людзі, што Беларусі пасьвячалі сябе цалком і прасла-віліся на ўсе вякі. З гэтых былі прадусім: Ки-рыл Тураўскі, Параска, беларуская сьвятая князёўна Афрасіньня Полацкая.

Сьв. Афрасіньня, будучы сьвецкай, называ-лася Прадславай. Была яна праўнучкай Уладзі-мера сьв., унучкай полацкага князя Усеслава Брачыславіча († 1101) і дачкой малодшага з сы-ноў гэтага апошняга, Юрага-Сьвятаслава. Яшчэ будучы малой, яна выказвала вялікі нахіл да глы-бейшага хрысьціянскага жыцьця, да сьвятасьці,

да навукі. Але бацькі яе аднак ўжо мяркавалі аб яе замужастве. І вось калі яна аб гэтым даведа-лася, тайком пакінула бацькаўскі дом і пай-шла ў манастыр, дзе пражывала законьніцай яе родная цётка, жонка князя Рамана Усеславіча, і тут сталася манахіняй пад імем Афрасіньні. Прабыўшы некаторы час у гэным манастыры, яна выпрасіла ў полацкага япіскапа Ільлі, каб ён пазволіў ей жыць аднэй у цэлі, прыбудава-най пры катэдральным саборы. Замкнуўшыся ў гэтай цэлі, сьвятая наша вяла дужа суровы спосаб жыцьця, доўгія гадзіны пражываючы на малітве, а так-жа посьцячы і пасьвячаючыся розным добрым учынкам. У вольныя часіны пе-рапісвала сьвятыя кнігі, вышывала аблачэньні, пасылаючы гэта ўсё бяднейшым беларускім цэрквам і манастырам. А калі за гэтую сваю працу выручала якія грошы, дык аддавала іх убогім. Пашырала так-жа сярод Беларусаў гра-мату, вучачы чытаць і пісаць беларускіх дзетак.

Пяюць Беларусы

Канцэрт Хору БСС пад кіраўніцтвам Р. Шырмы

„Пяюць на Каляды, на Запускі, на Вялікдзень, на Тройцу, на Яна Купалу, у Пятроўку, на зажынках і дажынках. Пяюць на радзінах, і на хрэсьбінах, пяюць дзіця калыхаючы, і самі дзеці пяюць гуляючы; пяюць на ігрышчах і вечарынках, і на вясельнях і на хаўтурах, і ў бяседзе і ў працы і ў маскалі ідучы, і ўва ўсякай іншай прыгодзе. Так скрозь увесь год пяюць.“—Гэта так кажа аб беларускіх сьпевах у „Апокрыфу“ Максім Багдановіч. І сапраўды пяюць Беларусы заўсёды, ці ў долі ці нядолі. Песня ў нашым народзе сталася часткай ягонай душы. Праз песню вылівае народ наш сваю радасьць і боль. Песня сталася для нас нечым дарагім, неадлучным. І гэтай неадлучнай дарагой беларускай песні пасьвяціў сваю працу Рыгор Раманавіч Шырма. Улажыў ён у гэту працу сваю душу і сваёй адданасьцю, любоўю пазнаў усе тайніцы беларускае песні. Усе-ж сваё стараньні ськіраваў да таго, каб краса беларускае песні была яшчэ большай, каб песня гэта ўвабралася ў найстрайнейшыя ўбёры. Дзякуючы стараньню грам. Шырмы, беларускай песні даюць культурна-музычную апрацоўку такія слаўныя кампазытары, як: Кошыц, Гайворонскі, Грэчанінаў і шмат іншых.

3.III сёлета ў Залі Сьнядэцкіх Віленскага Унівэрсытэту адбыўся канцэрт хору Беларускага Студэнцкага Саюзу, прысьвячаны пятнаццатым угодкам працы гр. Р. Шырмы над беларускай песняй. Перад канцэртамі аб працы грам. Р. Шырмы і аб беларускай песні прачытаў рэфэрат студ. А. Засім, а М. Танк прачытаў свой стройны верш прысьвячаны Юбіляру і беларускай песні.

Сам канцэрт у выкананьні хору жаночага і хору мяшанага пад кіраўніцтвам Р. Шырмы быў, можна сказаць, рэпрэзэнтацыйным і дапасаваным да юбілею. Выкананьню ня толькі мы, але хіба і фаховыя крытыкі ня знайдуць закіду. Праграма прадстаўлялася проста імпонуюча. Досыць будзе толькі пералічыць самых кампазытараў, каб прадставіць сабе, як яна выглядала. І так: Кошыц, Грэчанінаў, Гайворонскі, Галкоўскі, Уладзімерскі, Рагоўскі, Сьвешнікаў, Евец—гэта людзі, якія палюбілі бел. песню і сапраўды паднялі яе на высокі мастацкі ровень.

Паводле характару найбольш было выканана песняў валачобных, якія вельмі памастацку, з належным зразуменьнем, згарманізаваў праф. Гайворонскі. Трэба сказаць, што гэта было зроблена вельмі на часе. Бо хоць можа іх лік для некаторых быў за вялікі, за тое прыпомніў Беларусам, што і аб гэтым багацьці трэба памятаваць.

Валачобныя песні, якіх так маем многа, якія так нядаўна масава, шырока па ўсім нашым краю сьпявалі валоўнікі (або як у іншых мясцовасьцях называюць іх галакальнікі) на Вялікдзень, пакрысе як быццам заціхаюць. Тымчасам прыгожыя валачобніцкія песні, ды сам валачобніцкі звычай не заслугоўваюць на тое, каб аб іх забываць. Наадварот, трэба старацца, каб песні гэтыя праз цэлыя Вялікодныя дні, вечары і ночы ня сьціхалі. І сучасная моладзь не павінна валачобніцтва стыдацца, а разьвіваць яго, як свой нацыянальны прыгожы звычай. Ужо загадзя перад Вялікаднем трэба групамі моладзі вучыцца гэтых песняў і імі вітаць усіх Беларусаў, увесь свой край у дзень вялікага сьвята Ускрашэньня Хрыстовага.

Варочаючыся да канцэрту, каторы даў магчымасьць вялікаму натоўпу людзей запоўніўшых залю перажыць прыемныя хвіліны, за што хору і ягонамурэгенту—Юбіляру сыпаліся бурныя вопляскі, —трэба падчыркнуць і ўмелую яго арганізацыю студэнтаў. БСС фактычна за 3 дні сарганізаваў канцэрт, каторага Беларусам могуць пазайздросьціць усе іншыя віленскія хоры.

Я—к

~~~~~
Bački Biełarusy! Vučycie
sваіх dziaciej čytać
і pisać pabiełaruskul!

Але гэта ўсё адцягвала яе ад яшчэ больш дакладнай службы Богу і яна шукала больш адпаведных абставінаў для сваіх намераў. І вось, атрымаўшы дазвол ад полацкага япіскапа, перасяляецца ў Сяльцо пад Полацкам, дзе была цэркаўка ў чэсьць Спаса. Гэна ўсё Сяльцо, якое было ўласнасьцяй катэдральнай царквы, япіскапа падарыў Афрасіньні, каб яна там залажыла жаночы манастыр. Гэта было ў прысутнасьці бацькі яе Юрага і яе дзядзькі, тагочаснага полацкага князя, Барыса. Гэты манастыр нашая сьвятая сапраўды залажыла і назвала яго Спасаўскім. Манастыр разьвіваўся памысна і павялічваўся. У гэтым манастыры хутка апынуліся сваячніцы сьв. Афрасіньні: родная яе сястра Гордзіслава (у манашастве Аўдоўца), стрыечная сястра Зьвеніслава (у манашастве Праксэда), і яшчэ дзьве далейшыя сваячніцы з дазволу полацкага япіскапа Дзяніса († 1183), з якіх у манашастве адна называлася Агатай, а другая

Аўхімя. Хутка нашая сьвятая збудавала тут на месцы старой дзеравяннай царквы мураваную ў чэсьць Спаса, якая захавалася аж да часаў большавіцкіх, а ці цяпер існуе — няма ведама. Паставіўшы на ногі свой жаночы манастыр, сьв. Афрасіньня недалёка збудавала другі, мужчынскі, так-жа з мураванай цэрквай у чэсьць Маці Божай.

Урэшце, калі абодва манастыры разьвіваліся памысна і нічога ім не бракавала, нашая сьвятая, пакінуўшы ім падрабязны закон, паводле якога мелі жыць манахі, сама, з сваякамі сваімі Давідам і Параскай, пайшла адведаць Ерузалім, гроб Спаса. Пабыўшы тут праз некаторы час, сьв. Афрасіньня занемагла і, прахвэрэўшы 24 дні, там-жа і памёрла 23.V.1173 г., дзе і была пахаваная. Цела яе там аднак аставалася нядоўга. У хуткім часе Туркі заўладалі сьвятой зямлёй, дазваляючы аднак хрысьціянам свабодна адтуль выяжджаць і забіраць

Niekalki krasak na hrob Piusa XI

Evanelskaja siła. Viedamy francuski piśmieńnik i filozaf Maritain pisaŭ:—Jon biazstrašna barošsia za praŭdu, za volnaść slova Božaha, za volnaść sumleńnia čaławieka. Heta była siła, jakaja prajaŭlaŭsia ŭ im z niazvyčajnym bleskam. Voś-ža siem daraŭ pachodzić z ducha Chrysta, z taho Ducha, jaki jość luboŭju Ajca i Syna. Nasuproč nialudzkih formaŭ i podłaj siły, nasuproč usiakaha hvaltu, Pius XI nios švietu Siłu evanelskuju i dzieła hetaha šviet, z pryčyny jaho śmierci, pačušsia siratoj („Temps Present“ № 65).

Uvieś šviet u žalobie. Vyrazili svoj žal z pryčyny śmierci Piusa XI: żydy, pratestanty, francuskija kamunisty (u parlamencie i ŭ presie), pravasłaŭnyja, usie dziaržavy i ŭsie narody (za vyniatkam Savjetaŭ).

30 rozných nacyjanalnašciaŭ. U Rymie isnuje Kalehija Prapahandy, u jakoj vučacca studenty—misijanary. U hetaj Kalehii nachodziacca studenty 30-ch nacyjanalnašciaŭ. Pius XI vučyŭ ich lubić svoj narod, jaho jazyk, kulturu i adnačasna naležyć da siamji ahulnaludzkaŭ.

30 encyklikaŭ. Pius XI vydaŭ za 17 hadoŭ svajho pontyfikatu 30 encyklikaŭ. Datyčać jany ŭsich najhałaŭniejšych sučasnych problemaŭ, jak kamunizm, rasizm, sprava rabotnikaŭ, siamji, školy i h. d.

Što pišuć hazety?

„Zachodnija pavievyy na ŭschodnim pahraniččy“, brachnia na svoj cień

„Ilustr. Kurjer Codz.“ niamala ŭžo napisaŭ chluśni ab Bielarusach i, jak vidać, da hetaha ma je vialiki nachil. Špiarša „IKC“ vinvaciŭ usich Bielarusau, nia vyklučajućy ksiandzoŭ i klaštornych manachaŭ u Dru, u kamuniźmie. Ciapier čvierdzić, što Bielarusy nacyjanalisty i ŭsie prajmajucca ŭschodnimi planami Niamieččyny. Slovam, konjunkturalnaja chluśnia. A meta jaje jasnaja — vinvacić Bielarusau. Zusim niadaŭna, bo 10. II. siol. „IKC“ padaŭ, što:

„...ŭ Latvii, asabliva ŭ Lethalii, siarod bielaruskaha nasielnictva havorać ab novaj respubliki, jakaja ma je paŭstać z ziamiel adarvanych ad Latvii i jakaja ma je nazyvacca „Kryvijaj“... Havorać i pišuć, što hetaja bielaruskaja respublika była-b Pjemontam, jaki pašyryŭ by svaje ŭplyvy na litoŭskuju, polskuju

34 šviatyja. Za časoŭ Piusa XI pryznany šviatymi 34 asoby roznaj nacyjanalnašci. Aprača hetaha cely rad kananizacyjnych praceŭ saŭ raspačaty, ale jašče nie zakončany.

18 kankardataŭ. Pius XI padpisaŭ z 18 dziaržavami 18 kankardataŭ. Pieršy kankardat z Serbijaj u 1924 h., a apošni z Juhaslavijaj u 1935 h.

i savieckuju respubliku i davioŭ-by da stvareńnia „vialikaj“ bielaruskaj respubliki. Hetaja respublika była-b etapam niamieckaha pachodu ŭzdouž Bałtyku na Maskvu“...

Kali bielaruskaja presa hetuju viestku z adpaviednymi kamantarami pieradrukavała, „IKC“ 24. II. žmiaščaje artykul „Zachodnija pavievyy na ŭschodnim pahraniččy“, u jakim danosić, što:

„...Vieści ab ŭschodnich planach uzvarušyli tyja elementy, jakija spadziajucca ad hetych planaŭ dla siabie karyści. „Chryścijan-skaja Dumka“ badaj u kožnym numary piša ab budućych namierach Niamieččyny na ŭschodzie, a „Biel. Front“ starajecca paddać dumku, što metaj Niamieččyny ma je być, miž inšym, stvareńnie vialikaj sajuznaj latyska-litoŭska-bielaruskaj dziaržavy. Lehienda ab „Kryvij“ mocna prypada je da smaku damarosłym bielaruskim dziejačom“.

Ciž heta nie pravakacyjnaja brachnia na svoj cień?!

Žmienicca karta celaha švietu

Italjanskaja hazeta „Rel. Intern.“ piša:

„Anhlija i Francyja pavinny pryznać šviatyja maralnyja i mataryjalnyja pravy Niamieččynie i Italii, bo jnakš dyk vajna. A vajna žmienić kartu nia tolki Eŭropy, ale i celaha švietu, dy zrujuje Anhliju i žniščyć Francyju“.

свае сьвятасьці. Вось-жа і цела нашай сьвятой было з Ерузаліму перавезена ў Кіеўскую пачурскую лаўру, дзе яно нятленным праяляла аж да 1910 г. пад апекай Праваслаўнай Царквы. У 1910 г. яно было перавезена ў родны Полацк. Цела нашай сьвятой вязло праваслаўнае духавенства з Кіева да Оршы (695 вёрст) па Дняпры на параходзе, ад Оршы да Віцебска (65 вёрст) шашой, і ад Віцебска да Полацка (125 вёрст) звычайнай дарогай. Падчас падарожы на параходзе адпраўлялася набажэнства, а так-жа і на прыстанях, дзе спатыкалі сваю сьвятую масы Беларусаў. Падарож па дарозе адбывалася ў урачыстай працэсіі пры вялікім учасьці беларускіх народных масаў.

Такім чынам сьв. Афрасіньня, аднолькава ўважаная сьвятой як у праваслаўнай, так і ў каталіцкай царкве, вялікая сьвятая, апосталка і прасьвяціцелька Беларусі, вярнулася ў родны беларускі Полацк. Дзе сяньня гэта такая да-

рагая беларуская сьвятасьць і які яе лёс? Хто-ж гэта згадае!..

І так Беларусь у X—XI ст. сталася хрысьціянскай. Прышло яно да нашага народу і з Візанцыі і з Баўгарыі ў стара-славянскай ці вярней — баўгарскай мове. Украінскі гісторык Томашівскі, ацэньваючы, ведама, дадатна, сам факт Хрысьціянства ў нас і яго вялікае для нас значэньне, у некаторых абставінах яго ў нас паяўленьня бачыць і ад’ёмныя староны. Вось яны: Хрысьціянства, прышоўшы да нас з Усходу, утрудніла Беларусам і Украінцам нашыя зьвязкі з заходнімі дзяржавамі, і што гэтая палітычная ізаляцыя наша ад Захаду была шкоднай для нашага палітычнага разьвіцьця. Бачыць гэны гісторык ад’ёмныя староны і культурныя ў гэных абставінах хрышчэньня нашага народу: край наш, праўда, зьвязаўшыся з Візанцыяй, меў доступ да вялікай візантыйскай культуры, але гэта культура ўжо тады была

Хто ўзарваў праваслаўную капліцу ў Маладэчне?

У 1938 г. летам была вельмі галоснай справа ўзрыву праваслаўнае капліцы ў Маладэчне. Пакульшто віноўнікі ня былі выяўлены. Пасьля аднак, падазрэньне ськіравалася на сябру „Звёнзку Младэй Польскі“ А. Влодарчыка і на каталіцкага ксяндза Завадзкага. 26.11.39 г. справу гэту разглядаў Віленскі Акружны Суд і ў сваім прысудзе гэтак, між іншым, піша: „Акружны Суд у Вільні разгледзіўшы справу Антона Влодарчыка абвінавачанага за тое, што ў ночы на 18 жніўня памог ксяндзу капэляну капітану Міхалу Завадзкаму і іншым нявыяўленым асобам узарваць пры помачы ўзрывчывых матэрыялаў праваслаўную каплічку пры вуліцы Маршала Пілсудзкага“..., а далей, „што ў ночы на 30 жніўня 1938 г. у Маладэчне памагаў кс. капэляну М. Завадзкаму ністожыць праваслаўную каплічку пры вуліцы Сенкевіча, прыносячы да гэтай каплічкі 12-цымэтровую вяроўку, пры помачы якой і цяжкага самаходу мела быць развалена гэта каплічка, чаго аднак не даканана, бо паліцыя затрымала Влодарчыка з успомненай вяроўкай, — прызнае віну абвінавачанага даказанай і пастанаўляе: А. Влодарчыка засудзіць на 1 год вастрогу“...

Relihiynaje sektanctva

Usiudy, dzie aśvieta staić nia vysoka, tam padatny hrunt dla prapahandy relihiynaha sektanctva. Siarod bielaruskaha nasielnictva ў hranicach Polskaj Rečypaspalitaŭ sektanctva raŭvivajecca tam, dzie słaboje nacyjanalnaje ŭśviedamleńnie i ahułam niżejšy rovień kultury. Najbolš raŭviłosia sektanctva ў našym Krai na paŭdni — u hłybi bielaruskaha Paleśsia. Tut u asiarodździ bielaruskaj etnahrafičnaj masy raŭvivajuć svaju dziejaść: *baptysty*, jakija ŭvažajuca za chryścijanskich evanelistaŭ i prapaviedujuć duchovy pacyfizm — „niespraciŭleńnia zlu“, *metadysty*, što tumačacy Evaneliju ahitujuć prociŭ usich dohmaŭ chryścijanstva, *adventysty*, kaŭtoryja ćvierdziać, što chutka pryjdzie nanova na śviet Jezus Chrystus, i *daśledniki śv. Piśma* — hetyja raŭvivajuć niejki asablivy socyjalny radykalizm. Akramia pieraličanych, prajaŭlaje svaju dziejaść i jšče adna sekta — *muraškoŭcaŭ*. Hetu sektu stvaryŭ Ivan Muraška, sielanin z pad Bielastoku, i nazvaŭ ja je „sektaj śv. Syjonu.“ Ivan Muraška kaža ab sabie, što jon „prarok.“ Volha Kirylčycha, jakaja kinuła muža Siarhieja i žyvie ў raspuście z „prarokam“ Muraškam, nazyvaje siabie „matkaj Syjonu.“ Jana ćvierdzić, što „čuje hołas Boha.“ Hetaja duchova chvoraja žančyna časami ŭpadaje ў šal ci trans i tady havoryć usialakija hłupstvy, a ciomnyja ludzi vierać, što ŭ jaje ŭstupiŭ „duch boży.“

Hetak madzieje nieaśviečanaje i zusim niaśviedamaje bielaruskaje sialanstva na Paleśsi. Jano šukaje Praŭdy, Spraviadliwaści, Światła ў svajej nieprahladnaj ciemnacie praz hetyja voś sekty, jakija znajšli tam sabie padatny hrunt i jakija sami ad Praŭdy stajać wielmi daloka. Hetyja niepatrebnyja „misyjanary“ siarod Bielarušaŭ durać hałovy nieaśviečanym bielaruskim sialanam svaim prymityvizmam i biazhluzdym „praroctvam“, vydajuć pabielaruskubrašury i časapisy, a bielaruskija ksiandzy vyjaždžajuć u Ameryku, a tak-ža na katalickija misii ў Kitaj i Japoniju. Sumna i prykra ab hetym pisać, ale zamaŭčać hetaha nia možam z našaha abaviazku. Hetym my nie dakarajem bielaruskamu duchavienstvu, ani kamu inšamu, ale vykonvajem svoj abaviazak i ab pałažeńni infarmujem. Ad siabie zaklikajem bielaruskaje duchavienstva žviarnuć bolš uvahu na zapuščanju bielaruskaju relihiynuju nivu.

p.

REKALEKCYI

dla Bielarušaŭ katalikoŭ u Vilni adbuducca ў kaściele śv. Mikalaja 16, 17 i 18 sakavika. Kiravać imi budzie a. šnip. Pačatak a hadz. 18 min. 30.

асуджана на павольны заняпад. Далей, гэтая культура даходзіла да нашага народу ня ў роднай, арыгінальнай форме, а ў дрэннай копіі — у стара-баўгарскай. Гэта накінула нам стара-баўгарскі літаратурны язык, які затрымаў на доўгія стагодзьдзі развой народнай беларускай мовы і гэтым меў ад’ёмны ўплыў на культурнае наша жыцьцё, спыняючы яго. Урэшце, хрысьціянізацыя Русі наступіла ў часе бадай поўнага адзінаўладства Уладзімера блізу над усімі ўсходня-славянскімі плямёнамі. Вось-жа адна сучэльная руская царква, разам з стара-баўгарскай мовай, стала цяпер сільным лучвом, што злучала ўсе плямёны сільней бадай, як сама дзяржаўная супольнасьць, якая дужа хутка пасьля Уладзімера перастала быць якой-небудзь творчай сілай. За гэта ўсё ў далейшай гісторыі украінскі і беларускі народ заплацілі поўнай утратай палітычнай і нацыянальнай самастойнасьці.

Ведама, у гэтых думках украінскага гісторыка шмат ёсьць праўды. Але гэтую праўду мы бачым цяпер, калі нас дзеліць ад тых часоў аж 950 гадоў. Тады-ж ніякі чалавечы геній гэтага прадбачыць ня мог, як ня мог паступаць насупроць геопалітычным і гістарычным умовам тагочаснага жыцьця. Гэныя недахопы, якія ў сутнасьці з Хрысьціянствам ня звязаны, трэба нам папраўляць сяньня.

(Літаратура: А. Сапунов — Історическія судьбы Полоцкой Епархіи с древнейших времен до половины XIX в. Витебск 1889; П. Никитин — История города Смоленска, Москва 1848; Евфросиніевскія торжества (Віленскі Календарь на 1911 г.); Ст. Томашівський — Українська Історія I; И. Беляев — История Полотска или Северо-Западной Руси от древнейших времен до Люблинской Унии. Москва 1872; Преподобная Евфросинія, княжна полоцкая. Вильна 1910; Е. Голубинскій — История Русской Церкви, т. I. Москва 1880.)

— BIEŁARUSKAJA CHRONIKA —

„Miesiac biełaruskaj historyi“. Za prykładam minula hodu „Šl. Moładzi“ i sioleta zaklikaje ūsich u m-cu sakaviku z specyjalnym naci-skam zajmacca paznavaniam biełaruskaje historyi, ładziačy adpa-viednyja lekcyi, hutarki, dy ras-paŭsiudžvajučy litaraturu z haliny biełaruskaje historyi. Pryhoży hety zaklik zasluhoŭvaje na jak najšyrejšaje padtrymanie.

Dakarmliwańnie vučniaŭ Vil. Biełaruskaj Himnazii. Ciažka žyviecca ūsim Biełarusam, a moładzi, što vučycca, najhorš daku-čaje hoład. Sioleta heta dahledzili ūžo školnyja ūłady ū Vilni i sa-maŭradavyja ūstanovy, jakija 30 hałodnych vučniaŭ Vilenskaj Biełaruskaj Himnazii praz ūstanovu hramadzka pomačy pry Vilenskim Mahistacie stała ad 1 lutaha siol. dakarmlivalu.

Pamior V. Adamovič. 21.11 u Vilni pamior V. Adamovič.

Schod Biełaruskaha Navu-kovaha T-va. 12 lutaha sioleta adbyŭsia ahulny hadavy schod siabroŭ Bieł. Navukovaha Tavary-stva ū Vilni, na jakim pašla spra-vazdačy Ūradu i Rev. Komisii z dziejnaści za minuly hod vybrany novyja ūłady hetaje arhanizacyi. Ū ūrad vybrany: staršynia—A. Łuc-kievič, skarbnik A. Trepka, sakra-tar M. Škialonak, siabry ūradu: J. Stankievič, B. Hrabinski, M. Pia-ciukievič, zastupniki: O. Rusačan-ka-Radzievič, P. Siarhijevič i V. Hryškievič. Dziejnaść T-va nia hle-dziačy na ciažkija mataryjalnyja abstaviny była žyvaja. Miž inšym T-va pry pomačy ūsiaho biełarus-kaha hramadzianstva ūtrymlivaje i apiakujacca Biełaruskim Muze-jam im. Ivana Łuckieviča.

Schod Biełarusaŭ katalikoŭ. 5 h. m. u Vilni adbyŭsia schod Biełaruskaha Kaścielnaha Kamite-tu, na jakim abhavarvalisia reli-hijnyja biełaruskija spravy, a tak-sama vybrana novaje kiraŭnictva Kamitetu.

Z žyćcia Biełarusaŭ na ču-žynie. Biełarusy ū Francyi. „Bieł. Front“ 1.111 piša, što „Biełarusy ū Francyi pastanavili što-hod pravodzić miesiac (ad 15.1 da 15.11) bieł. zamiežnaj presy. Zadańniem hetaha miesiaca jość znajomić bieł. emihrantaŭ z bieł. presaj i pašyranie jaje. Ūžo žbirajuca adrasy bieł. emihrantaŭ u Francyi, Čechasłavaččynie, Halandy, Belhii,

Brazylii, Arhientynie, Kanadzie, na Dalokim Ūschodzie i inšych kra-joch. Hetak naviazvajecca suviaž miž usimi Biełarusami na emihracyi. Dziela drukavańnia i pašyrania bieł. presy stvorany Presavy Fond.

Pry Chaŭrusie Bieł. Rabotnikaŭ u Francyi (Paris (3). 65 Rue des Gravilliers) zasnavałasia Biuro Pa-siarednictva Pracy. Paŭstaŭ tak-ža prajekt załażyć Biełaruskiju Kasu Ūzajemnaj Dapamohi, jakaja pa-mahała-b bieł. emihrantam u čacie biezraboćcia.

Žbirajuca taksama składki na vydańnie novaj karty Biełarusi.

Damahańni biełaruskich emi-hrantaŭ u Kanadzie. Hazety pa-viedamlajuć, što biełaruskija emi-hranty z našaha kraju ū Kanadzie masava padpisvajuć damahańnie palepšańnia doli Biełaruskaha Na-rodu ū Polskim Haspadarstvie. Damahańni henyja majuć być vysłanyja polskamu ūradu.

Biełaruski Centr u Litvie. Biełaruski Centr u Litvie zasnavan ū 1923 h. i hurtuje ciapier kala sia-bie ūsich biełaruskich adradžen-skich i kulturnych dziejačoŭ u Lit-vie, a tak-ža biełaruskich studen-taŭ universytetu Vitaŭta Vialikaha ū Koŭnie. Praca Centru ū apošni-ja časy značna ażyvialasia. U za-snavanym pry Centry narodnym universytecie kaŭnuju subotu i na-piaredadni šviataŭ adbyvajuca lekcyi z historyi Biełaruskaha Na-rodu, jaho adradžeńnia, kultury, litaratury, etnagrafii, archeolohii i gieografii Biełarusi; dla studen-cak i vučnioŭskaj moładzi pracu-juć kursy biełaruskaha jazyka. Paš-la lekcyi čytajuca tvory mała-dych biełaruskich pišmieńnikaŭ, adbyvajuca repetycyi biełaruskaha teatru i choru. Universytet pry BC absluhoŭvajecca pavažnymi lektarami, siarod jakich jość sta-rejšyja navukovyja i hramadzkija dziejačy Litoŭcy, katoryja pryho-ža ūmiejuć havaryć pabiełarusku i padtrymlivajuć tradycynaje supra-coŭnictva z biełaruskimi adradžen-cami. U najbližejšym čacie B. C. maje ūznavić bieł. vydaviectva ū Koŭnie, jakoje pracavała pry Centry ū 1923-27 h. h. i zrabiła kaštoŭny i vialiki ūkład u bieł. litaraturu i navuku. Sioleta budzie zakončana pačataja letaš budova stałaha pamieškańnia dla Domu Biełaruskaje Kultury pry Centry.

U Litvie

žjezd litoŭskich katalickich vučonych u Koŭnie. 20—22.11 sio-leta ū Koŭnie adbyŭsia žjezd li-toŭskich katalickich vučonych, a tak-ža pryjacielaŭ navuki. Ūčasni-kaŭ było da 600 čalaviek, siarod ich z Vilni: ks. K. Čybiras i ks. dr. A. Viskantas. Byŭ heta ūžo treci žjezd. Pieršy mieŭ na mecie sab-rać katalickich vučonych, drugi—dašledzić sučasny kryzys i šukać sposabaŭ pieramahčy jaho, a he-ty treci žjezd mieŭ na mecie, jak pišała hazeta „XX Amžius“, „slu-żyć praŭdzie i arjentavacca na praŭdu.“ Na žjezdzie byŭ cely rad referataŭ i prapazykaŭ.

Kooperatyŭnyja tavarystvy. Na 1.1. sioleta ū Litvie isnavala 1.287 rozných kooperatyŭnych ta-varystvaŭ. Ū ich liku: najbołš ta-varystvaŭ drobnaha kredytu i sia-lanskich kasaŭ — 346, kaaperaty-vaŭ ziemlarobskich—178, małačar-niaŭ—220, kružki kontroli żyvio-ly—223, kružki ziemlarobskich ma-šynaŭ — 137, tavarystvaŭ spaży-vieckich — 53, kasaŭ aščadnaści—52, i patrochu rozných inšých. Aprača hetaha isnuje 6 sajuzaŭ kooperatyvaŭ. Ahułam ruch koope-ratyŭny ū Litvie ražvivajecca pa-mysna. Za minuly hod paŭstała novych kooperatyvaŭ—48.

Melioracyja. Ū minuly m ho-dzie na melioracyju ūrad vydaŭ 3 miljony 164 tysiačy litaŭ. Za he-tyja hrošy była praviedziena pra-ca: drenaž luhoŭ, papraŭka asuški luhoŭ u minulych hadoch, asuška bałot pry pomačy atkrytych ravoŭ, prajekty asuški. Drenaž załažany na prastory 1.187 ha, papraŭlena 799 kilometraŭ daŭniejšych ravoŭ, vykapana novych ravoŭ 1.958 ki-lometraŭ i зроблены prajekty dla budučaj melioracyi na prastory 2.327 ha.

Žmianiŭsia žvierchni vyhlad Litvy. Čhto znaŭ Litvu daŭniej i znaje ciapier, dyk bača vialikuju rožnicu: siańnia susim inakš vy-hladaje pryroda Litvy. Melioracy-ja, chutary, novyja lasy, padziel dvaroŭ, novy sposab haspadarki—usio heta całkom žmianiła žvierch-ni vyhlad kraju.

„Chryścijanskaja Dumka“ razam z miesiačnikom „Z O R K A“ dla bieł. dziaćiej kaštuje ū hod usia-ho 3 zał. Ū składcynu jašče taniej: ka-li čhto na adzin supolny adras žbia-reć troch padpišczykaŭ, dyk za try ekzemplary „Chr. D.“ płacić tak-ža 3 zał., heta znača: kožny padpišcyk z hetaj trojki atrymaje našu hazetu za 1 zał. u hod. Numar konta 63.

УВАГА!

УВАГА!

Sakavik — miesiac tannaj biełaruskaj knižki

Dziela baračby z niahramatnaścij, dziela pašyreńnia ašviety ŭ biełaruskich masach, vydaviectvy i paasobnyja vydaŭcy biełaruskich knižak, supolna z biełaruskaj kniharniaj „Pahonia“, ładziac specyjalna tannuju prađažu biełaruskich knižak i padručnikaŭ. Z hetaj metaj vyznačajecca **Sakavik** — miesiacam tannaj biełaruskaj knižki, u praciahu katoraha praďajucca pa źnižanaj canie nastupnyja biełaruskija knižki.

I. Dla navuki čytańnia i pisańnia pa-biełarusku

	Cana
1. Першыя зерняткі — С. Паўловіча (буквар), выд. Я. Малецкага . . .	0,25
2. Пішы самадзейна — С. Паўловіч (развіццё самастойнага пісьма) . . .	0,50
3. Novy lemantar — J. Stankieviča . . .	0,20
4. Беларуская граматыка — Б. Тарашкевіча . . .	0,50
5. Бiełaruskaja hramatyka — В. Тараškeviča . . .	0,30
6. Беларускі правапіс — Р. Астроўскага . . .	0,50
7. Родны Край ч. I — Л. Гарэцкай . . .	0,50
8. Родны Край ч. II — Л. Гарэцкай . . .	0,75
9. Родны Край ч. III i IV — Л. Гарэцкай . . .	1,25

II. Litaratura dla dzieciej:

1. Kazka ab rybaku i rybcy . . .	0,20
2. Мышанё Пік . . .	0,30

III. Historyja biełaruskaj litaratury

1. Гісторыя беларускай літаратуры — М. Гарэцкага . . .	1,00
2. Хрыстаматыя старога беларускага літаратуры — М. Гарэцкага . . .	1,00
3. Хрыстаматыя бел. літаратуры ад 1905 г. — М. Дварчаніна . . .	2,50
4. Адбітае жыццё — А. Навіны . . .	1,00

IV. Historyja ahułnaja, biełaruskaja i hieohrafija

1. Падручнік Новай Гісторыі — Р. Віппэра . . .	0,30
2. Падручнік Навейшай Гісторыі — „ . . .	0,50
3. Кароткі Нарыс Гісторыі Беларусі — . . .	0,60
4. Да гісторыі беларускага палітычнага вызвалення Ад. Станкевіча . . .	1,00
5. За 25 гадоў — А. Луцкевіча . . .	0,50
6. Д-р Фр. Скарына (гражданкай і лацінкай) — Ад. Станкевіча . . .	0,25
7. Геаграфія Беларусі — А. Смоліча . . .	1,50

V. Haspadarka

1. Ziemlarobskaja čytanka — А. Klimoviča . . .	0,50
2. Lekі na ździeki — „ . . .	0,10
3. Садоўніцкая чытанка — А. Клімовіча . . .	0,50
4. Пчолы — Я. Пачопкі . . .	2,00
5. Малочная карова . . .	0,40
6. Гародніцтва . . .	0,30
7. Страшны вораг . . .	0,20

VI. Sceničnyja tvory

1. Боты, Мікітаў Лапаць, Пакой у наймы, Чорт і Баба . . .	0,50
2. Гурток . . .	0,20
3. У зімовы вечар . . .	0,40
4. Паўлінка . . .	0,50
5. Лекары і лекі . . .	0,50
6. Раськіданае гняздо . . .	0,50
7. Ня розумам сыцяміў а сэрцам . . .	0,40
8. Апошняе спатканьне . . .	0,20
9. Суд . . .	0,20
10. Пан Міністар . . .	0,40
11. Дзядзька Якуб, Міхалка, На вёсцы Пярэстая Красуля . . .	0,80
12. Па рэвізіі, Модны шляхцюк . . .	0,40
13. Пашыліся ў дурні . . .	0,40
14. Суд над трохпалёўкай . . .	0,20

VII. Piesieŭniki

1. Дзіцячы сьпеўнік — А. Грыневіча . . .	0,30
2. Беларускі песеньнік з нотамі — Л. Рагоўскага . . .	0,30
3. Рэпэртуар бел. хору. Бел. народн. песьні — Р. Шырмы . . .	1,50
4. За Ваўкаўшчыну (špieŭnik) А. Stepoviča . . .	0,50

VIII. Mastackaja litaratura

1. Шляхам Жыцьця — Я. Купалы . . .	1,00
2. Новая Зямля — Якуба Коласа . . .	1,00
3. Сымон Музыка — . . .	0,50
4. У Палескай глушы — Т. Гушчы . . .	1,00
5. У Глыбі Палесься — „ . . .	1,00
6. Вянок — М. Багдановіча . . .	0,75
7. Dudka Biełaruskaja i Smyk Biełaruskі — Fr. Bahuševiča . . .	0,50
8. Maja Lira — K. Svajaka . . .	0,60
9. Na pryzbie — J. Byliny . . .	0,30
10. Судны дзень — Караленкі . . .	0,40
11. Снапок . . .	0,30
12. Chłapięc — V. Advažnaha . . .	0,50
13. Symbały . . .	0,50
14. Z Rodnaha Zahonu — A. Ziaziuli . . .	0,50
16. Мамчына Горка — М. Машары . . .	0,25
17. Пад Мачтай — М. Танка . . .	1,50
18. З сялянскіх ніў — М. Васілька . . .	0,30

Usie vyšej pieraličanyja padručniki, knižki i špieŭniki možna vypisać z biełaruskaj kniharni „Pahonia“, jakaja pa atrymańni zakazu i hrošaj bie-zadkladna vyše zaprošanyja knižki.

УВАГА! Pry vypisyvańni knižak na sumu da 5 zł. treba prysyłać 20 prac. na pierasyłku, a vyšej 5 zł. — aplačvaje pierasyłku kniharnia. Dziela hetaha vyhadniej vypisyvać hetyja knižki ŭskładčynu, bolšaj kolkaścij, na bolšuju sumu i dla niekalkich asob na adzin adras. Knižki možna vypisyvać paštoŭkaj, padajučy tolki nazoŭ knižki. Zakazy možna kiravać na hetki adras: Księgarnia „Pahonia“, Wilno, Zavalna 1.

Piśmy ũ hazetu:

Z-pad Baranavič

Dziŭny ciapier śviet i cikavyja ludzi... Kala Baranavič jość katalickaja parafija Dareva. Parafijanie ũ Daravie Bielarusy, a probaršč Palak z Paznanščyny. Chrabry hety ksiondz i dobra ũmieje jeździć na kani. Kazani ũ kaściele, jak pryhatujecca, zaŭsiady havoryć, ale tak čysta papolsku, što parafijanie nijak zrazumieć nia mohuć. Moładź u hetaj parafii pje harelku šklankami i rasporyvaje adzin druhomu nažami žyvaty, byvajuć wypadki i zładziejstva. Hazet Daraŭskaja moładź nia čytaje nijakich i knižki ũ ruki nie biare. Ksiandzu Paznančyku siarod Bielarusaŭ vidać nie padabajecca, bo jon adzin raz da svaich parafijanaŭ hetak adazvaŭsia: „ũ vašu parafiju dobry ksiondz nia pojdzie, bo ũ vas jość Bielarusy“. Zrazumiela, što dušpastyrskaja praca ksiandza Palaka siarod Bielarusaŭ ciažkaja, ale hetamu vinavaty nie Bielarusy. Ad hetaha cierpieć niamala i parafijanie, nia tolki probaršč.

Ŭ druhoj parafii kala Baranavič taksama probarščam ksiondz z Paznanščyny, katoraha nijak parafijanie nia mohuć zrazumieć, bo jon havoryć čyściusieńkaj polskaj movaj. Zlujecca ksiondz na parafijan, što jany jaho nia čujuć i za heta na ich narakaje. Narakajuć i parafijanie, što ksiondz kryčyć nia viedama za što. Slovam, nia mohuć parazumiecca. *Svoj.*

Гута Голбея, Пастаўскага пав.

У наших ваколіцах насельніцтва беднае. Сяляне ũ большасьці малазямельныя і беззямельныя. Без заробкаŭ і пражыць няма з чаго. Дзякуючы заробкам сяк-так живуць людзі, але вельмі бедна. Сялянская бедната газэт і кніжак ня чытае, у польскія арганізацыі ня йдзе. Да 1937 г., як быў у в. Харкок гурток Б.І.Г.І.К., дык і найбяднейшыя даставалі з гуртка газэты і кніжкі, якія чыталі і прасьвячаліся. Цяпер бедныя людзі прасьветаŭ ня цікавяцца, а толькі заробкамі, каб пражыць. Заробкі ũ гуце слабыя, а работа цяжкая. Мужчына зарабляе ад

Z Polšcy

Novaja hrašovaja palityka. 13 lutaha siol. začvierdžany novy statut Polskaha Banku. Istotnaja źmiena hetaha statutu ũ tym, što ũłady Banku atrymali ciapier prava na 800.000.000, a kali spatrebicca dyk i na 1.200.000.000 zł. bolš vydać u kruhavarot papiarovych hrošaŭ, čym heta dahetul pazvalala pakryćcio zołatam vydavanyh hrošaŭ.

Zapas zołata adnak u Banku nie pabolšyŭsia.

Pa pryniaćci ũžo ũspomnienych źmienaŭ, vyjaśniłasia, što hetaja źmieny novaha badaj ničoha nia ũvodziać, a tolki začvierdžajuć toj stan, jaki ũžo isnuje faktyčna. Na konsolidacyju kredytaŭ spałučanyh z haspadarčym žyćciom u Kraju (ziemlarobstva, promysiel) ũžo vydadziena 515 mil zł. Da hetaha treba daličyć 100—150 mil. zł. na biespracentny kredyt dla kazny i padvyžku (da 200 mil. złotych) dla samaha Banku na skup pracentnyh papieraŭ na ũlasny rachunak.

Z Hdansku. Ŭ Hdanskaj palitechnicy vučycca nia mała polskich studentaŭ. 12 lutaha siol. hrupa polskich studentaŭ ładzila ũ adnym hdanskim restaranie tavaryskaje spatkańnie. Pabačyŭšy heta Niemcy i pačuŭšy polskuju movu paviesili na ũvachodnich dźviarach kartu z napisam: „Hunden und Polen Eintritt verboten“, h. zn. — „Sabakam i Palakom ũvachod zabaronieny.“

Zrazumiela, heta vyklikała siarod Palakoŭ vialikaje abureńnie. Polskija studenty prociŭ hetkaj

2 zł. da 3 zł. 50 gr. u dzeń, жанчына — ад 1 zł. 50 gr. da 2 zł. дзенна. Выплата адбываецца два разы ũ месяці. Ня глядзячы на беднасьць, работнікі п'юць гарэлку і прапіваюць цяжка заробленыя грошы. Гэтак марнуюць грошы, час і здароўе. А дома далей галадуе жонка з дзецьмі.

Браты, кідайце піць гарэлку. Яна шкодзіць на здароўе, прыносіць разлад у сям'ю і за гэта ўсё трэба йшчэ дорага плаціць.

Mi—ka.

ROZNYJA VIESTKI

źniavahi vostra i rašuča zaprastevali. Pašla hetaha niamieckija studenty siłaj vykinuli polskich studentaŭ z palitechniki. Incydent pašyryŭsia i pryniaŭ pavažny charakter. Ŭłady Hdansku zapeŭnili, što ũstanoviac paradak i hety incydent źlikvidujuć.

Rumynski ministar u Varšavie. Ŭ pačatku hetaha m., pašla haściny pradstaŭnika Italii min. Čiano, haściŭ u Polšcy ministar zahraničnyh spraŭ Rumynii. Hetaja haściny, viedama, majuć charakter palityčny. Ale kankretnyja rezultaty dyplomatycznych adviezdinaŭ hetych dziaržaŭnyh mužoŭ pakulšto nia viedamy.

Z zahranicy

Kaniec vajny ũ Hišpanii. Hišpanskaja ũnutranaja vajna kančajecca pieramohaj paŭstancaŭ. Vialikaja časć respublikanskaha vojska pierajšlo ũ Francyju i tam zdało svaju zbroju, a rešta jšče trymajecca ũ Madrycie. Hetymi dniami ũ Madrycie staŭsia pieravarot i novyja ũłady vystupili prociŭ kamunistaŭ. Takim čynam ciapier u Hišpanii i paŭstancy prociŭ kamunistaŭ i respublikancy prociŭ kamunistaŭ. Adnak paŭstancy hadzicca z respublikancomi nia chočać i vajujuć z imi dalej.

Pry hetym treba adznačyć charakternyja adnosiny Savietaŭ da ražbityh respublikancaŭ. Ahulna viedama, što Saviety respublikancom vajavać pamahali. Ciapier, kali respublikancy stalisia ražbitymi, dyk Saviety nia chočać dać navat miejsca ũ siabie schavacca hetym niedabitkam.

Pamior patryjarch Miron. 6 sakavika siol. pamior premjer rumynskaha ũradu i patryjarch pravasłaŭnaj Carkvy ũ Rumynii Miron.

Padziel čechaslavackaj armii. Niamiečcyňa damahajecca, kab čechaslavacki ũrad raždzialić svaju armiju na try asobnyja armii: českuju, słavackuju i ũkrainskuju.

Niamiečcyňa ũkraplaje ũschodnija hranicy. Hazety padajuć, što Niamiečcyňa pašpiešna ũkraplaje svaje ũschodnija hranicy.

Padpiska na „Chr. Dumku“: na hod—3 zał., na paŭhodu—1 zał. 50 hr., na try miesiacy—1 zał. Cana asobnaha numaru — 10 hr. Zahranicu padpiska ũ dva razy daražej. — Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Redaktor J. POŹNIAK
Рэдактар Я. ПАЗЬНЯК

Wydawca KS. AD. STANKIEWICZ
Выдавец КС. АД. СТАНКЕВИЧ

Drukarnia Białoruska im. Fr. Skaryny, Wilno, Zawalna 1. | Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны, Вільня, Завальная 1.